در «نوجوانه» بخوانید:

حریم خصوصی نوجوان و حد و مرز آن

بوق اشغال این هفته با دکتر بهرمان، مرمت‌گر بارگاه امیرالمؤمنین(ع)

کاش آجری بودم در ایوان نجف

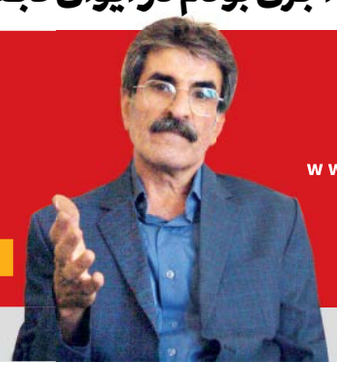

۲۰

جام جم

www.jamejamdaily.ir

روزنامه فرهنگی، اجتماعی صبح ایران

پنجشنبه ۱۳ شهریور ۱۳۹۹ | ۱۴ محرم‌الحرام ۱۴۴۲ | ۲۰ صفحه | سال بیست‌ویکم - شماره ۵۷۴۶ | استان تهران و البرز ۲۵۰۰ تومان - دیگر استان‌ها ۱۵۰۰ تومان | Thursday - September 3, 2020

جام جم از دلایل گرانی همراه با رکود مسکن در ماه گذشته گزارش می‌دهد

معمای مرداد مسکن

وزیر راه و شهرسازی: موافق اعلام متوسط قیمت مسکن نیستم

۳

استقلال - تراکتور؛ ساعت ۱۸:۱۵ در فینال جام حذفی

جام خراسانی

۴

مدرسه تلویزیونی ایران از امروز بازگشایی می‌شود

تدارک رسانه ملی برای ۱۴ میلیون دانش‌آموز

مدیر شبکه آموزش سیما با اشاره به شروع سال تحصیلی از نیمه شهریور امسال و تدارک رسانه ملی درآموزش غیرحضوری ۱۴میلیون دانش‌آموز کشور ضمن بیان جزئیات مدرسه تلویزیونی ایران، از تعاملی شدن آن خبر داد. مسعود احمدی‌افزادی، درباره دومین سال تجربه مدرسه تلویزیونی ایران ادامه داد: با ادامه شرایط خاص آموزشی در کشور، از پنجشنبه ۱۳ شهریور، برنامه‌های شکوفه‌های حسینی را روی آنتن می‌بریم که این برنامه مختص کلاس اولی‌هاست.

۵

در مهدهای کودک چه خبر است؟

اغلب مهدهای کودک در نبود نظارت مؤثر به جای کار آموزشی و تربیتی، به مراکز خدماتی تبدیل شده‌اند

عکس: بهمن صادقی | پاتا

مکرون از سفر به لبنان و عراق چه اهدافی را دنبال می‌کند؟

یک بام و دو هوای الیزه

۸

برنج‌کاری در کرمانشاه، شرق این استان را به فقر شدید منابع آبی دچار کرده است

سود آنی، زیان ماندگار

۱۶

به نام پدر، دلیران تنگستان، کشتی آنجلیکا، ضیافت، جابز، پروفسور و مرد دیوانه و ... به تلویزیون می‌آیند

آخر هفته جادویی

۷

یادداشت

تصویر واقعی جامعه ایرانی

کمیل خجسته

تحلیلگر مسائل سیاسی

ما قبل از محرم امسال نگران بودیم که برگزاری مراسم امسال چگونه خواهد بود و آنها که آن طرف آب نشسته بودند تا پیش از شروع محرم هر چه در توان داشتند را رو کردند تا این انگاره و تصویر را بسازند که محرم و کرونا چنان کنند که چنگیز با قوم آریایی نکرد.

اما با شروع محرم تصویر دیگری از درون هیئات به جامعه منتقل شد. این تصویر چند عنصر کلیدی داشت که آن برساخته مطلوب آنهایی را که آن طرف آب نشسته بودند، باطل کرد و مایی را که نگران به انتظار اتفاق‌های محرم بودیم، به شناخت بهتری از جامعه ایرانی رساند. نگرانی ما به‌خاطر شناخت ناقصمان از جامعه بود.

اما آن عناصر در تصویر چه بودند؟ ماسک، فاصله بین افراد و نظم عمومی درون هیئات.

چرا مهم بودند؟ از نگاه جامعه‌شناسان دینی مانند وبر یا متاخران ایرانی مانند کچوییان، برای این‌که جامعه‌ای شکل بگیرد این بنیادی‌ترین ارزش‌ها هستند که اعمال را الزام‌آور کرده و ما را به خانواده، دوست، پدر و مادر و... متعهد می‌کنند. این ارزش‌های بنیادین باید یک جایی تجربه شوند. محرم امسال امکانی برای تجربه آن معنای متعالی شد.

امسال رفتار مداح و منبری تا میاندار و سینه‌زن نه براساس تکرار و عادت بلکه براساس یک دستورالعمل کاملا پزشکی و خارج از فضای هیات صورت گرفت. یعنی پوزیتویستی‌ترین وجه دنیایی درباره آسمانی‌ترین امر این دنیا دستورالعمل تعریف کرد و انجام مناسک امسال متضاد با آن دیرینه و گذشته برگزار شد. دیرینه و سنت همیشگی هیئات این بود که جمع به هم فشرده و محیط بسته را طلب می‌کرد.

این سه عنصر تصویری، نماد و نشانه تعهد فردی و تقید اجتماعی بود. عده‌ای بدون وجود جبر و کاملا داوطلبانه، انضباطی را حفظ کردند تا خیمه عزاداریشان برپا شود که خانه لیلی‌شان برهم نخورد.

چه شد؟ بنا به گفته ستاد کرونا حدود ۹۵ درصد هیئات پروتکل‌ها را رعایت کردند و اگر نخواهیم صرفا به چشم‌ها و تجربیات خودمان اتکا کنیم، بنا به نظرسنجی معتبر سال گذشته دانشگاه تهران بیش از ۹۵ درصد مردم ایران گفته بودند به نحوی در نذری‌دادن برای امام حسین مشارکت می‌کنند.

عددها و رفتارها و تصاویر چه می‌گویند؟ با نگاه جامعه‌شناسی، جامعه یک سری اعمالی را انجام می‌دهد که قصدش تقرب به حق و رسیدن به قلمرو متعالی است. وقتی بروز و ظهور رفتار مردم مانند محرم امسال یا اربعین یا رعایت مناسک رمضانی یا واکنش مردم در تشییع جنازه شهید حاج قاسم یا شهید حججی و... تکرار اندر تکرار می‌شود؛ به ما نشان می‌دهد جامعه ایرانی نظام ارزشی بنیادینش که مبتنی بر آن عمل می‌کند، عقلانیت ارزشی و دیندارانه است. یعنی این‌که جامعه ایرانی، جامعه دینداری است.

درنگ

مهدهای بی‌مربی

دکتر حسین خنیفر

رئیس دانشگاه فرهنگیان

نبود سیستم آموزش جامع برای پرورش مربیان مهدهای‌کودک، یکی از مهم‌ترین خلاهای موجود در کشور است که سبب می‌شود این مهدها نتوانند در ارائه برنامه‌های تربیتی صحیح به کودکان نقش موثری ایفا کنند. در واقع، ما امروز در شرایطی قرار گرفته‌ایم که بسیاری از افراد بدون داشتن تحصیلات لازم به عنوان مربی مهدکودک، آموزش فرزندان خردسال ما را به‌عهده گرفته‌اند و این افراد نمی‌توانند اثرگذاری مناسبی در تربیت کودکان داشته باشند. این در حالی است که در بسیاری از کشورهای پیشرفته جهان، رشته آموزش مربیان مهدهای‌کودک به طور تخصصی در دانشگاه‌ها تدریس می‌شود، اما در کشور ما این آموزش‌ها صرفا در قالب گرایشی از رشته علوم تربیتی ارائه می‌شد که اکنون این گرایش نیز حذف شده است. در این شرایط، اگر می‌خواهیم مربیان کارآمدی در مهدهای کودک حضور پیدا کنند، پس باید رشته تحصیلی تربیت مربی مهد را حداقل به عنوان یکی از گرایش‌های رشته علوم تربیتی در کشورمان احیا کنیم.

همچنین می‌توانیم برای جلوگیری از حضور مربیان فاقد تحصیلات مناسب، مقرراتی وضع کنیم که مربیان مهدهای‌کودک صرفا از میان افرادی انتخاب شوند که تحصیلات مرتبط با این حوزه را دارند. علاوه براین، می‌توانیم از فارغ‌التحصیلان رشته‌های علوم تربیتی برای حضور در مهدهای‌کودک استفاده کنیم، زیرا این افراد تا حدود زیادی در زمینه تربیت کودکان آموزش دیده و واحدهای مرتبط زیادی گذرانده‌اند، البته برای رفع دغدغه رهبر معظم انقلاب نسبت به ضعف برنامه‌های تربیتی در مهدهای‌کودک، بهتر است آموزش مربیان مهدها را ذیل رشته علوم تربیتی در دانشگاه‌ها احیا کنیم و افرادی متخصص را برای تربیت فرزندمان پرورش دهیم.

البته شاید برخی افراد این اعتقاد را داشته باشند که لزوما نیازی نیست مربیان مهدهای‌کودک، تحصیلات آکادمیک داشته باشند و آموزش‌های مربوط را می‌توان در دوره‌های آزاد و فشرده به متقاضیان حضور در مهدهای‌کودک ارائه کرد. اما این تفکر، دقیقا همان تفکر اشتباهی است که ما سال‌ها در دوره ابتدایی نیز آن را پیاده‌سازی کردیم و تا همین چند سال پیش گمان مسؤولان آموزشی بر این بود که نیازی نیست معلمان مدارس ابتدایی تحصیلات دانشگاهی داشته باشند. این در حالی است که در کشورهای پیشرفته جهان، معمولا میزان تحصیلات معلمان دبستان، پیش‌دبستانی و مهدهای‌کودک از معلمان راهنمایی و دبیرستان بیشتر است، زیرا این کشورها به این باور رسیده‌اند که سنین پایین‌تر در شکل‌گیری شخصیت کودکان نقش بسیار مهم‌تری دارد و باید از بهترین معلم‌ها و مربیان در مهدهای‌کودک، مراکز پیش‌دبستانی و دبستان‌ها استفاده شود.

دیدگاه

حکمرانی در فضای مجازی و حقوق عامه

علی خضریان

نماینده تهران

فضای مجازی در زندگی مردم، دیگر مثل سال‌های گذشته نیست. گسترش فضای مجازی بسیار وسیع است. فضای مجازی، امکانات و فرصت‌های بسیار خوبی دارد که در اختیار مردم قرار گرفته که البته می‌تواند یک تهدید هم به‌شمار بیاید.

مردم به‌طور متوسط روزانه ساعت‌های زیادی را در شبکه‌های اجتماعی و نرم‌افزارها و وبسایت‌های می‌گذرانند. کسب‌وکارها همگی پیشرفت و درآمد بیشتر خود را در استفاده از امکانات اینترنت و فناوری‌های نوینی که هر روز توانایی‌های جدیدی به این فضا اضافه می‌کند (اینترنت اشیاء، هوش مصنوعی و...) می‌بینند. در کنار این افراد، مجموعه‌های داخلی یا خارجی‌ای نیز وجود دارند که به دنبال سوءاستفاده از این همه‌گیری هستند. درچنین شرایطی باید راهکارها و قوانینی در اختیار دولت باشد تا مردمی که تمام زندگی آنها با اینترنت گره خورده، آنها از طریق این فناوری‌ها در اختیار صاحبان کسب‌وکارها و نرم‌افزارها قرار می‌گیرد، بی‌دفاع و آسیب‌پذیر باقی نمانند.

از این رو در کشورهای پیشرفته جهان برای حفظ امنیت شهروندان خود در فضای مجازی و حاکمیت خود مجبور هستند قوانینی را مطابق با فرهنگ و شرایط جامعه درنظر بگیرند.

به‌عنوان مثال در اتحادیه اروپا، قانون GDPR (General Data Protection Regulation) به معنای مقررات محافظت از داده‌های عمومی در پارلمان اتحادیه اروپا به تصویب رسید و در کشورهای عضو این اتحادیه و کشورهای وابسته لازم‌الاجراست.

اتحادیه اروپا قبل از این قانون، قوانین دیگری را برای حفظ حریم خصوصی کاربران به تصویب رسانده بود که با تصویب GDPR اختیارات کسب‌وکارها را برای سوءاستفاده از داده‌های شهروندان اروپا تا حد زیادی محدود شد.

رویکرد اروپا درمورد حریم خصوصی کاربران در فضای مجازی، رویکردی جامع است. در این رویکرد، قوانین جامع و فراگیر در زمینه حمایت از داده‌ها، تعیین مراجع عمومی برای ثبت داده‌ها، پایگاه داده، حل اختلاف، اخذ رضایت قبلی در مورد پردازش برخی داده‌ها و غیره مدنظر قرار می‌گیرد.

بسیاری از کشورهای غیراروپایی همچون استرالیا، کانادا، کره‌جنوبی، ژاپن و... نیز به تأسی از دیدگاه اروپایی، به تدوین قانونی جامع برای حفاظت از حریم خصوصی کاربران در فضای مجازی پرداخته‌اند و در آن از داده‌های شخصی گردآوری شده توسط نهادهای دولتی نیز حمایت کرده‌اند.

براساس این قانون، کسب‌وکارها باید بدانند چه اطلاعاتی را و چرا جمع‌آوری می‌کنند. همچنین برای استفاده از داده‌های شخصی کاربران، باید به زبان ساده از کاربران اروپایی خود اجازه بگیرند. علاوه بر این، کاربران می‌توانند از کسب‌وکار موردنظر بخواهند داده‌های شخصی آنها را ارائه کند و در صورت درخواست کاربران، کسب‌وکار مذکور باید توضیح دهد چنین داده‌هایی در چه مواردی مورد استفاده قرار گرفته است. علاوه بر این، کسب‌وکارها باید داده‌های جمع‌آوری شده از کاربران را هر چند وقت یکبار پاکسازی کنند.

در ایران نیز مجلس شورای اسلامی همگام با کشورهای پیشرفته دنیا و طبق فرمایشات رهبر معظم انقلاب، طرح ساماندهی پیام‌رسان‌های اجتماعی را برای شروع قانونگذاری در این زمینه پیشنهاد کرده است. در بررسی‌های کمیسیون فرهنگی، نام این طرح به صیانت از حقوق کاربران در فضای مجازی و ساماندهی پیام‌رسان‌های اجتماعی تغییر یافته است. این طرح طی سال‌های گذشته توسط برخی اعضای شورای‌عالی فضای مجازی مطرح و در مجلس دهم نیز در مرکز پژوهش‌های مجلس روی آن کار شده است؛ البته همچنان تا تبدیل شدن به قانون، امکان تکمیل و اصلاح دارد.

رهبر معظم انقلاب در دیدار اخیر خود با هیات دولت با اشاره به اهمیت فضای مجازی و لزوم راه‌اندازی شبکه ملی اطلاعات فرمودند: ما نمی‌توانیم مردم‌مان را که با فضای مجازی ارتباط دارند، بی‌پناه رها کنیم در اختیار آن مدیری که دارد پشت پرده، فضای مجازی را اداره می‌کند. عوامل مسلط بین‌المللی در این زمینه‌ها به‌شدت فعالند. از لحاظ خبردهی، خبررسانی، تحلیل داده‌ها و امثال گوناگون. هزاران کار دارد انجام می‌گیرد روی فضای مجازی. برای خاطر این است که بنده روی مساله شبکه‌ملی اطلاعات این همه تأکید می‌کنم، این شورای‌عالی فضای مجازی و مرکز ملی فضای مجازی که تشکیل داده‌ایم و بنده اصرار داشتم و دارم.

در چنین شرایطی القای این‌که چنین طرحی به دنبال مسدود کردن همه شبکه‌های اجتماعی است، نوعی عملیات روانی جریانی است که به دنبال واگذاری همه چیز به بیرون مرزها هستند.

حفظ تمامیت ارضی ایران، امروز فقط دفاع از مرزهای فیزیکی کشور نیست، امروز امنیت فضای مجازی کشور را نیز می‌توان در دل تمامیت ارضی دید.

تعلل در دورانی که از طریق فضای مجازی انواع جرایم و کلاهبرداری‌ها در حال وقوع است، جایز نیست و به آن شهروندی که از او کلاهبرداری شده و امکان یافتن مجرم به دلیل عدم همکاری پلتفرم وجود ندارد، نمی‌توان پاسخ داد که حاکمیت توان احقاق حقوق مردم را ندارد. لزوم اعمال حاکمیت در فضای مجازی امری انکار ناشدنی است و باید برای رفع این دغدغه مهم، طرح و ایده حکمرانی داشت.

در این طرح تلاش شده از پیام‌رسان‌های داخلی حمایت عادلانه صورت گیرد و در مقابل، رویکرد ساماندهی به پیام‌رسان‌های خارجی را نیز دارد. در ضمن دولت را مکلف کرده ۱۰درصد درآمد فروش پهنای باند بین‌الملل را به حمایت از پیام‌رسان‌های داخلی و تولیدکنندگان محتوا اختصاص دهد که خود این مهم، موجب حمایت از اقتصاد نوپای فضای مجازی در داخل می‌شود.

نکته مهم دیگر این است که برای رقابت با پیام‌رسان‌های پیشرفته و پاسخگویی به حجم زیاد کاربران و فعالیت آنها در فضای مجازی باید زیرساخت‌های مورد نیاز برای چنین حجم از تبادل اطلاعات را در اختیار داشته باشیم و حمایت از پیام‌رسان‌های داخلی را قبل از اجرای قانون بیشتر کنیم؛ در حالی که کرونا به بسیاری از مشاغل آسیب وارد کرده است و روزنه امید برای آنها کسب درآمد درون این پیام‌رسان‌هاست؛ حذف یکباره این پیام‌رسان‌ها می‌تواند اختلال در فعالیت‌های اقتصادی را دوچندان کند.

یک نمونه مشخص در این ارتباط را می‌توان ساخت موتور جست‌وجوگر در چین دانست. چین تا سال‌ها نتوانست جایگزین مناسبی برای گوگل پیدا کند. به همین دلیل، دولت چین سعی کرد محدودیت‌های خود را در مورد گوگل کمتر کند تا شهروندان بتوانند به‌راحتی به جست‌وجوی مطالب مورد نیاز خود بپردازند. بعد از ساخت برخی موتورهای جست‌وجوگر داخلی قدرتمند مانند بایدو و سوگو، چین تازه شروع به ایجاد محدودیت برای گوگل کرد.

اما همان‌گونه که گفته شد این طرح می‌تواند شروع قانونگذاری در زمینه فضای مجازی باشد و باید قوانین زیادی در این زمینه طرح‌ریزی و تصویب شوند. این قوانین باید در کنار هم قرار بگیرند تا بتوان امنیت جامعه را در فضای مجازی تامین کرد.

مردم ایران نیز مانند سایر کشورها در سال‌های اخیر و به‌ویژه بعد از شیوع ویروس کرونا بیشتر فعالیت‌های خود را از طریق فضای مجازی و نرم‌افزارها و سایت‌های مختلف انجام می‌دهند و با اعتماد به این نرم‌افزارها اطلاعات خصوصی خود را در آنها ثبت می‌کنند، نرم‌افزارها و سایت‌های ایرانی در داخل کشور وجود دارند که خواه‌ناخواه در حال جمع‌آوری اطلاعات افراد و اطلاعات جمعی جامعه هستند و بانک‌های اطلاعاتی عظیمی در این حوزه در اختیار دارند؛ لذا باید قوانینی وجود داشته باشد تا مقابل هرگونه سوءاستفاده از این داده‌ها را بگیرد.

طرح مورد اشاره ایراداتی دارد و باید روی آن کار کارشناسی به دور از جنجال‌های رسانه‌ای انجام شود؛ اما به‌جد مردم از مسؤولان مطالبه امنیت و آسایش در فضای مجازی را دارند که هرچه سریع‌تر باید به این دغدغه مردم پاسخ مناسب داده شود.